

NOTĂ INFORMATIVĂ
cu privire la aprobarea proiectului de lege
pentru modificarea și completarea Codului penal
al Republicii Moldova

I. Numele inițiatorului și a autorului, precum și a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova este elaborat de către Ministerul Afacerilor Interne.

II. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite

Dreptul la viață este cel mai natural drept al omului, fiind consacrat atât în instrumentele juridice naționale cât și în cele internaționale.

Prin urmare, Declarația Universală a Drepturilor Omului (adoptată la 10 decembrie 1948 de către Organizația Națiunilor Unite) stabilește în art. 3 că „orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale.” Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (adoptată la 04 noiembrie 1950, Roma) consacră în art. 2 că „dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal când infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege.”

Republica Moldova ca un stat de drept, care a ratificat documentele menționate, și-a asumat responsabilitatea ca prin intermediul diferitor instrumente, în special cel juridic, să asigure primordial dreptul la viață fiecărui cetățean, prin sancționarea penală a faptelor ce atentează la valorile sociale și relațiile sociale formate în jurul acestor valori ale căror existență și desfășurare sunt determinate de ocrotirea vieții persoanei.

În art. 150 din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002 este incriminată fapta de determinare la sinucidere.

Necesitatea modificării normei vizate, se impune pentru a corespunde necesităților societății, în pofida faptului că datorită evoluției și diversificării modalităților de comitere a faptei de determinare la sinucidere, în forma actuală, norma este imperfectă și nu cuprinde toate faptele.

Legiuitorul moldav, în art. 150 a prevăzut posibilitatea comiterii faptei de determinare la sinucidere prin prisma a patru modalități alternative (persecutare, clevetire, jignire sau înjosire sistematică a demnității victimei).

Practica demonstrează că fapta nominalizată se poate comite și prin alte modalități decât cele normative, care nu sunt sancționate, deoarece în conformitate cu art. 6 alin. (2) Cod penal, răspunderii penale și pedepsei penale este supusă numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea penală.

Particularizat, pentru ca o faptă să fie calificată drept determinare la sinucidere, aceasta trebuie să fie prevăzută în componența de infracțiune de la art. 150 Cod penal.

În legislația țărilor din comunitatea europeană (România, Franța etc.), fapta de determinare la sinucidere sau tentativă de sinucidere nu se limitează normativ la careva modalități alternative.

III. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

În proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova, se propune o nouă redactare a normei, ce urmărește excluderea din textul de lege a celor patru modalități alternative exhaustive.

Articolul 150 Cod penal, este o normă generală, deoarece prevede fapta prejudiciabilă de determinare la sinucidere sau la tentativă de sinucidere, și trebuie să cuprindă tot spectrul de relații ce cad sub incidența faptei date, cu excepția prevederilor din norma specială.

Prin interpretarea sistemică cu art. 201¹ alin. (3) Cod penal, care este o normă specială, se identifică următoarele modalități prin care poate fi comisă fapta de determinare la sinucidere sau tentativă de sinucidere:

- a) maltratare, alte acțiuni violente;
- b) izolare, intimidare în scop de impunere a voinței sau a controlului personal asupra victimei;
- c) privarea de mijloace economice, inclusiv lipsirea de mijloace de existență primară, neglijare.

Obligatoriu, ca fapta să fie comisă de către un membru al familiei asupra unui alt membru.

Astfel, în cazul în care acțiunile enumerate vor fi comise de un subiect, altul decât membru al familiei, aceste acțiuni trebuie încadrate în componența de infracțiune prevăzute la art. 150 Cod penal. Însă, acele patru modalități normative alternative existente, nu se extind asupra tuturor acestor acțiuni.

În vederea argumentării celor invocate, acțiunea de intimidare în scop de impunere a voinței sau a controlului personal față de victimă, acțiunea de instigare a persoanei la acțiuni premergătoare finalităților cu tentă suicidală, inclusiv prin intermediul comunicațiilor electronice (accesarea unor jocuri și îndeplinirea în mod obligatoriu a însărcinărilor curatorilor, care au ca scop final determinarea persoanei la sinucidere), nu pot fi calificate ca persecutare, jignire, clevetire sau înjosire sistematică a demnității victimei de către cel vinovat.

La fel, în cazul în care ca rezultat a infracțiunii de tortură, tratament inuman sau degradant; traficul de organe, țesuturi și celule umane; traficul de ființe umane; încălcarea egalității în drepturi a cetățenilor etc. persoana a tentat să se sinucidă, atunci urmează să se aplice concursul de infracțiuni dintre art. 150 Cod penal și articolul corespunzător.

De aceea latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art. 150 Cod penal, nu trebuie să stipuleze exhaustiv modalitățile de realizare a faptei infracționale.

Într-o altă ordine de idei, drept noutate în redactarea art. 150, se optează pentru extinderea laturii obiective a infracțiunii, prin incriminarea și a faptei de înlesnire a sinuciderii. Explicația este una simplă. Acțiunea de înlesnire a sinuciderii, reprezintă orice acțiune de sprijinire a subiectului pasiv (adică a victimei) în realizarea hotărârii sale de a se sinucide. În ipoteza înlesnirii, subiectul pasiv s-a determinat singur sau a fost determinat de a comite sinuciderea. Înlesnirea constă din acte de simplu ajutor (oferirea mijloacelor proprii pentru realizarea intenției, înlăturarea piedicilor, acordarea de sfaturi, procurarea de mijloace etc.).

Sensul acestui termen, și anume, ajutorarea persoanei în realizarea intenției sale (în cazul dat, realizarea intenției de a se sinucide), este similar celor utilizate în

descrierea componentelor de infracțiune prevăzute în art. 145 alin. (2) lit. k) Cod penal (omorul intenționat săvârșit cu scopul de a ascunde o altă infracțiune sau de a înlesni săvârșirea ei); art. 220 Cod penal (proxenitismul exprimat prin modalitatea înlesnirii practicării prostituției); art. 279¹ Cod penal (recrutarea, instruirea sau acordarea altui suport în scop terorist, materializată prin înlesnirea trecerii frontierei de stat). Unde, omorul săvârșit cu scopul de a înlesni o altă infracțiune, are la bază năzuința făptuitorului de a evita complicațiile sau de a înlătura piedicile în calea spre realizarea scopului propus. Prin înlesnirea practicării prostituției, se are în vedere ajutorul acordat unei persoane să practice prostituția prin punerea la dispoziție a unei locuințe, finanțarea întreținerii unui local unde se va practica prostituția etc. Înlesnirea trecerii frontierei de stat, se poate exprima prin comunicarea graficelor și sectoarelor ale frontierei de stat nesupravegheate pe unde făptuitorul poate să treacă evitând punctele de trecere legală etc.

Un alt aspect ex-novo, este diferențierea răspunderii făptașului, pentru determinarea la sinucidere sau la tentativă de sinucidere a unui minor în vârstă de până la 14 ani și a unui minor cu vârsta cuprinsă între 14-18 ani. Aceasta, având ca bază criteriul vârstei și discernământul. Datorită cărora, în art. 21 Cod penal a fost stabilit că vârsta răspunderii penale este de 16 ani, iar ca excepție pentru minorii cu vârsta de la 14 la 16 ani este prevăzută răspunderea doar pentru o listă exhaustivă de infracțiuni, a căror grad și caracter prejudiciabil se prezumă a fi perceput de ei.

La alin. (2) lit. c) art. 150, se completează cu circumstanța agravantă „prin intermediul comunicațiilor electronice”.

În conformitate cu Legea comunicațiilor electronice nr. 241 din 15.11.2007, prin rețea de comunicații electronice, se înțeleg sisteme de transmisie și, după caz, echipamente de comutare sau rutare, precum și alte resurse care permit transmiterea semnalelor prin suport fizic, electromagnetic sau prin orice alte mijloace, incluzând rețele de comunicații prin satelit, rețele fixe (cu comutare de circuite sau comutare de pachete, inclusiv Internet) și rețele mobile terestre, rețele de transport al energiei electrice, în cazul în care acestea sînt utilizate și pentru transmiterea semnalelor, rețele utilizate pentru difuzarea programelor audiovizuale, rețele de televiziune prin cablu, indiferent de tipul informației transmise.

Necesitatea evidențierii acestei modalități, se validează prin eficacitatea maximă de realizare a scopului infracțional urmărit de făptuitor, precum și creșterea numărului cazurilor de determinare la sinucidere prin intermediul comunicațiilor electronice.

Numai pe parcursul lunilor ianuarie, februarie și martie 2017, de către subdiviziunile teritoriale ale poliției cu antrenarea specialiștilor Centrului pentru Combaterea Crimelor Informatice al Inspectoratului național de investigație al Inspectoratului General al Poliției, ca rezultat al sesizărilor, autosesizărilor în cadrul verificării persoanelor aflate în situații de risc, a localurilor de internet-cafe, a locurilor periculoase, a monitorizării rețelelor de socializare și informațiilor, au fost identificați 47 de profile ale persoanelor din Republica Moldova (27 fete și 20 băieți), cu hashtag-uri plasate din categoria „сини кит”, care este un joc, caracterizat prin realizarea de către jucător sub ghidarea curatorului a unor însărcinări, ele fiind 50 la număr, care în final urmăresc sinuciderea jucătorului. Dintre aceste persoane, 5 participanți activi la joc (4 fete și 1 băiat cu vârsta cuprinsă între 13 și 17 ani).

O altă, circumstanță agravantă ca noutate în art. 150 Cod penal, este incriminarea faptei de determinare la sinucidere săvârșită asupra a două sau mai multe persoane.

Pericolul social al faptei analizate derivă atât din numărul victimelor, cât și din frica pe care o inspiră făptuitorul. Pluralitatea de victime denotă întotdeauna o agresivitate mai mare și o atitudine antisocială mai pronunțată a făptuitorului.

Pentru, aplicarea agravantei, este necesar de întrunit următoarele două condiții:

1. să existe o pluralitate de victime;
2. făptuitorul să manifeste o intenție unică (dublată de un scop unic) de a determina la sinucidere două sau mai multe persoane.

Excluderea circumstanței agravante de determinare la sinucidere sau la tentativă de sinucidere săvârșită prin comportare plină de cruzime, este generată de sensul ambiguu al expresiei „plină de cruzime,” al cărei limită de interpretare poate fi una extensivă, ceea ce contravine art. 3 alin. (2) Cod penal, prin care se interzice interpretarea extensivă defavorabilă și prin analogie a legii penale. De menționat, la unele infracțiuni ce atentează la viața și sănătatea persoanei ca circumstanță agravantă este „deosebita cruzime”. Expresie justificată atât prin limitele clare a termenilor, cât și a practicii judiciare.

Reieșind, din faptul că legiuitorul pentru fapta de determinare la sinucidere sau la tentativă de sinucidere, săvârșită prin comportare plină de cruzime, stabilește o pedeapsă de la 2 la 6 ani, în noua redacție această modalitate se va integra în alin. (1), răspunderea pentru care va fi de la 3 la 7 ani, fiind de prisos specificarea ca circumstanță agravantă.

Pentru o argumentare mai certificată, se invocă prevederile art. 191 Cod penal al României, care incriminează fapta de determinare sau înlesnire a sinuciderii unei persoane. Totodată, se stabilește și o pedeapsă diferențiată pentru comiterea acestei fapte, față de un minor cu vârsta între 13-18 ani, și un minor cu vârsta de până la 13 ani. Criteriul de bază fiind vârsta de atragere la răspundere penală și prezența discernământului.

Redactarea într-o nouă formulă și invocarea elementelor de noutate în art. 150 Cod penal, nu contravine reglementărilor corespondente ale legislației comunitare. Mai mult ca atât, aceasta vine să completeze acel gol existent până la momentul de față, și asigură implementarea unor norme oportune, prezentând, de altfel, și o deosebită importanță practică, motive din care considerăm necesară promovarea acestuia.

IV. Scopul și obiectivele urmărite prin adoptarea actului normativ

Scopul proiectului este asigurarea realizării dreptului la viață a fiecărui cetățean prin prisma ajustării cadrului legal și incriminarea tuturor faptelor de determinare la sinucidere sau tentativă de sinucidere, precum și înlesnirea sinuciderii.

Totodată, adoptarea proiectului prenotat are ca premisă corespunderea necesităților sociale.

V. Descrierea constatărilor expertizei anticorupție

Proiectul va fi expediat către Centrul Național Anticorupție pentru efectuarea expertizei în rezultatul coordonării cu instituțiile interesate.

VI. Rezultatele expertizei juridice

Proiectul va fi expediat către Ministerul Justiției pentru efectuarea expertizei

juridice în rezultatul coordonării cu instituțiile interesate.

VII. Respectarea transparenței în procesul decizional

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul de lege va fi plasat pe pagina web oficială a Ministerului Afacerilor Interne, în directoriul Transparența/Consultări publice.

VII. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea amendamentelor propuse nu implică cheltuieli financiare și alocarea mijloacelor financiare suplimentare.

Ministru

Alexandru JIZDAN